

5 pl sel

Dr. Tündik Sándor
Varga Zoltánné

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KB KÖZIGAZGATÁSI ÉS ADMINISZTRATÍV
OSZTÁLYA

SZIGORUAN BIZALMAS !

Bp., 1973. november 21.

Kad/38/10/1973.sz.

Készült: 6 példányban

l. XI.22 Simon György
[Handwritten signature]

E m l é k e z t e t ő

a koordinációs bizottság 1973. november 19-i üléséről

Jelen voltak: Biszku Béla, Borbándi János, Korom Mihály, Benkei András, Szakács Ödön, Katona Zoltán és Borics Gyula elvtársak.

- Napirend:
- 1./ Haraszi Miklós ellen folyamatban levő büntető ügy.
 - 2./ Bródi János ellen folyamatban levő büntető ügy.
 - 3./ Kovács Andor /MEGÉV/ ügye törvényességi vonatkozásainak ismertetése.

Állásfoglalások:

- 1./ Haraszi Miklós ügyére a pótnyomozás befejezése után kell visszatérni. A következő koordinációs ülésen Szénási Géza elvtárs adjon tájékoztatást, melynek ismeretében mérlegeljük a tennivalókat.
- 2./ Bródi János ügye - amiről a Belügyminisztérium jelentése alapján szereztünk tudomást - törvényeknek megfelelő kezelése érdekében Korom Mihály elvtárs az illetékeseknek adjon eligazítást. Az általunk ismert cselekmény nem nagy horderejű, mégis annyiban érdemel figyelmet, hogy a Miskolci Járásbíróság állásfoglalása az érintett személy ügyében ne teremtsen precedenst, hogy a hatóság nagyobb nyilvánosság

előtt való megsértése jogkövetkezmény nélkül marad.

Az ügy nyomozása során szerzett tapasztalatokra és az előzményekre figyelemmel célszerű, hogy Benkei András elvtárs az érintett szerveknek szignalizáljon. Hasonlóképpen kell eljárni más - politikai jelentőségű - ügyben is.

A politikai és jelentősebb büntető ügyekben a bűnöző és igazságügyi szervek vezetői előzetesen konzultáljanak. Be kell tartani a kölcsönös tájékoztatás és együttműködés rendjét.

Felelősök: Benkei András, Korom Mihály, Szakács Ödön és Szénási Géza elvtársak.

- 3./ A Politikai Bizottságnak a MEGÉV ügy kapcsán 1973. november 13-án hozott elvi állásfoglalását a bűnöző és igazságügyi szervek vezetői tanulmányozzák és további munkájukban hasznosítsák. Az elvi állásfoglalást a 4. pontig bezárólag értelemszerűen ismertetni és alkalmazni kell a MEGÉV ügyre vonatkozó külön utalás nélkül, mint a Politikai Bizottság korábban elfogadott és megerősített álláspontját.

Az érintett szervek vezetői a Btk.60.§-a alkalmazásának tapasztalatait összegezzék és az egységes értelmezés megtárgyalása céljából terjesszék a koordinációs bizottság elé.

Fel kell mérni a szakértői szervezet és a szakértők működésének helyzetét. Szükség esetén javaslatot kell tenni a szervezet tökéletesítésére. A főleg gazdasági jellegű büntető ügyekben biztosítani kell az elfogulatlan és befolyástól mentes szakértői munkát.

- 4./ A vezetők a koordinációs bizottság elé kerülő ügyeket előzetesen egyeztessék.

5./ A legközelebbi ülésre Szakács Ödön elvtárs a Horváth Jenő ellen folyó büntető ügyről adjon írásos tájékoztatást.

A koordinációs bizottság legközelebbi ülését december első hetében tartja.

Borics Gyula
/ dr. Borics Gyula /

28^{szel}

Skad 138/11/73

Dr. Tünde Csonka

Varga Zoltánné

LEGFŐBB ÜGYÉSZSÉG
Tük.00473/1973.

Szigoruan titkos!

Simon György

J E L E N T É S

a Koordinációs Bizottsághoz

Haraszti Miklós ügyében folytatott pótnyomozás eredményéről.

Haraszti Miklós ellen 1973. május 21-én izgatás miatt a BM.Vizsgálati Osztálya rendelt el nyomozást. A nyomozás elrendelésre az adott alapot, hogy "Darabbér" című irását, - melyben izgatás büntetének megállapítására alkalmas részek voltak - több személynek olvasásra átadta, egy példányt pedig dr.Várady Tibor jugoszláv állampolgár jogellenesen külföldre akart kivinni.

Haraszti Miklós 1973. május 22-től 24-ig őrizetben, majd június 7-ig előzetes letartóztatásban volt. A rövidebb ideig tartó szabadságkorlátozás indoka az volt, hogy alaposan tartani lehetett attól, hogy szabadlábban hagyása esetén a bűncselekmény felderítését megnehezíti.

A nyomozás során megállapítást nyert, hogy Haraszti Miklós 1971-ben szerződést kötött a "Magvető" Kiadóval egy munkástémáju, szociográfiai jellegű mű megírására. Haraszti Miklós a könyvet elkészítette és 1973. január 2-án a "Magvető" kiadójának benyújtotta. Ezt megelőzően Szentjóni Tamás és Dallos György ismerőseinek is megmutatta.

A Haraszti Miklós által elkészített "Darabbér" című irás egy meg nem nevezett üzemben történekről szól. Az üzem munkásainak helyzetét és azzal kapcsolatosan az író állásfoglalását, véleményét tartalmazza.

83

Az írásműben az író tendenciózusan szembeállítja a termelésben közvetlenül résztvevő dolgozókat és a termelés közvetlen és nem közvetlen irányítóit, úgy tünteti fel, hogy érdekeik ellentétesek, hogy a darabbérben dolgozók ki vannak szolgáltatva a termelést irányítók és a normákat megállapítók önkényeskedésének.

Ezen kívül a könyv egyes kitételei kifejezetten izgató tartalmúak. A szakszervezetet fizetett ellenségnek nevezi, a dolgozók helyzetét pedig a gyarmatosított bennszülöttekéhez hasonlítja.

Haraszti Miklós a "Darabbér" című könyvet a nyomozás megállapítása szerint - bizonyíthatóan - 10 példányban készítette el, melyből az eljárás során 8 példányt lefoglaltak. Az elkészített darabokból 1 példányt a "Magvető"-nek nyújtott be, a többi ismerősei között szétosztotta és véleményt kért tőlük. Így egy-egy példányt kaptak Harasztitól; Hegedüs András, Eörsi István, Ajtony Árpád, Szelényi István, Máriaassy Félixné, Nyerges András és két példányt Konrád György.

Haraszti Miklós "Darabbér" című írását a "Magvető" kiadó megjelentetésre nem tartotta alkalmasnak, a könyv ellenséges hangvétele miatt. Ezt a kiadó igazgatója 1973. március 12-én kelt levelében Haraszti Miklóssal közölte. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy a kiadó levelének kézhezvétele után is átadta Haraszti Miklós a könyvet több személynek, így Bacsó Péter rendezőnek, Konrád Györgynek, Nyerges Andrásnak és közvetve Imre Katalinnak.

A nyomozás során kirendelt írásszakértő megállapította, hogy a lefoglalt példányok nagyjából "Consul" gyártmányu írógépen, részben "Erika", "Continental" és "Optima" gyártmányu írógépen készültek. Egy példánnyal kapcsolatban felmerült, hogy "Uránia" vagy "Mercedes" írógépen készült.

Haraszti Miklós a nyomozás során nem tagadta, hogy a "Darabbér" című írását másoknak olvasásra átadta, tagadta azonban, hogy a könyv izgató tartalma lenne, az szerinte nem más mint az általa egy üzemben tapasztalt hiányosságok írói szinten történt felvetése.

A nyomozás során kihallgatott tanuk bizonyították, hogy Haraszti Miklóstól a könyvet megkapták, vagy közvetve hozzájutottak. Azt nem sikerült a nyomozás során bizonyítani, hogy Haraszti Miklós megpróbálta volna a könyvet külföldre kicsempésztetni. Dr. Várady Tibor ugyanis nem Harasztitól, hanem Konrád Györgytől kapta meg a könyvet és Harasztival nem közölte, hogy azt ki akarja vinni.

Mivel a "Darabbér" tartalma, annak egyes kitételei egyértelműen alkalmasak voltak a népi demokratikus államrend egyes alapintézményei elleni gyűlölet felkeltésére és mert a könyvet Haraszti Miklós több személynek át is adta, a nyomozó hatóság a nyomozást 1973 június 13-án befejezte és vádemelési javaslatlalt a Legfőbb Ügyészségnek megküldte. A nyomozás során terheltté nyilvánított Konrád Györggyel szemben az izgatás miatt indult eljárást a Btk. 60.§.-ra figyelemmel megszüntettük.

Még a nyomozás során Haraszti Miklós kérte, hogy hallgassanak ki több szociológust azt bizonyítandó, hogy könyve nem izgató, hanem szociográfia, mely a tapasztalt hiányosságokat javító szándékkal veti fel. Kérte továbbá, hogy a "Magvető" Kiadótól szerezzük be az összes lektori véleményt.

Mivel abban a kérdésben, hogy az elkészült inkriminált írásmű izgató tartalma e vagy sem - jogkérdés lévén - sem tanuk, sem szakértők relevánsan nem nyilatkozhatnak, a bizonyítás kiegészítésre vonatkozó indítványt a BM. Vizsgálati Osztálya elutasította, az ez ellen bejelentett panaszt pedig a Legfőbb Ügyészség utasította el.

Ezt követően a Fővárosi Főügyészség 1973. július 16-án a Btk. 127. §. /1/ bekezdés b./ pontjába ütköző és a /2/ bekezdés a./ pontja szerint minősülő sokszorosítás útján elkövetett izgatás miatt vádat emelt Haraszti Miklós ellen.

Az ügyben a Fővárosi Biróság 1973. október 15-én és 16-án tartott tárgyalást. Haraszti Miklós nem tartotta magát bűnösnek, védekezése megegyezett a nyomozás során előterjesztett védekezéssel.

A Biróság a vádiratban megjelölt tanukat kihallgatta.

A tanuk igazolták, hogy Harasztitól, vagy közvetve másoktól a könyvet megkapták és elolvasták. A tanuk egybehangzóan oly értelemben nyilatkoztak, hogy a könyv igen jó, lendületes, közvetlen élményen alapuló írás. Egybehangzóan nyilatkoztak arra is, hogy írók között szokás az egymás véleményének kikérése, az elkészült példányokból egy-egy példány olvasásra való átadása.

A bizonyítási eljárásban megállapítást nyert, hogy Haraszi Miklós részben 1973 elején, részben 1973 március 12-e után is könyvét mintegy 18-20 személynek olvasásra átadta, vagy annak átadásához hozzájárult. Bizonyítást nyert, hogy a könyvet 10 példányban készítette el. Arra nézve, hogy a könyv izgató tartalmúnak minősül, vagy sem a bíróság bizonyítást nem vett fel, a tanuk vallomása csak arra vonatkozott, hogy a könyvet mint írásművet irodalmilag milyennek tartják. Mivel a könyv a bíróság rendelkezésére áll, véleményünk szerint nem is szükséges más által történő bizonyítása, hogy annak egésze, vagy egyes részei alkalmasak e a népi demokratikus államrend elleni gyűlölet felkeltésére, vagy sem, mert ez most már a bíróság feladata.

A Fővárosi Bíróság az ügyben pótnyomozást rendelt el az alábbiak szerint:

- 1./ Tisztázni kell, hogy Haraszi Miklós miként szándékozott a "Darabbér" című kéziratot külföldre juttatni.
- 2./ Tisztázni kell, hogy a "Darabbér" kézírata hány példányban készült és mikor, a "Magvető" Könyvkiadóhoz hány példányban nyújtották be, ezekkel mi történt, kik olvasták.
- 3./ Tisztázni kell, hogy a Kiadó által történt elutasítás után kik kapták meg a kéziratot és azt milyen körben terjesztették. Be kell szerezni az összes fellelhető lektori véleményt.
- 4./ Tisztázni kell végül, hogy milyen körülmények között bérelt Haraszi Miklós a Belkereskedelmi Kölcsonzó Vállalat XIII. kerületében lévő fiókjától Optima írógépet, ezen hány

példány készült, illetve az írógépen egyszerre hány példány készíthető. Esetleg újabb irásszakértői vélemény is beszerzendő.

Megállapítandó az is, hogy a vádlott mettől-meddig állt munkaviszonyban a Vörös Csillag Traktorgyárban és ténylegesen mennyit dolgozott.

A Fővárosi Bíróság által elrendelt pótnyomozást a BM. Vizsgálati Osztálya 1973. november 26-án befejezte. A pótnyomozás során a következőket sikerült megállapítani:

- 1./ A "Darabbér" című kézirat a nyomozás adatai szerint 10 példányban készült, ezzel ellentétes adat a pótnyomozás során sem merült fel. Haraszti Miklós a "Magvető" Kiadóhoz egy példányban nyújtotta be a kéziratot, azt a Kiadó igazgatója Kardos László és egy lektor, dr. Szalai Károly olvasta. Minthogy az igazgató és a lektor szakvéleménye a "Darabbér" kiadhatóságát illetően egybehangzóan nemleges volt, további lektori véleményezésre a kéziratot nem adták ki.
- 2./ Az ismételten kirendelt irásszakértő megállapította, hogy a lefoglalt kéziratokból 5 példány az Iparcikk Kölcsönző és Szolgáltató Vállalat 18 sz. Bolt 286532 gyártási számú - Haraszti Miklósnak 1973. február hó 13-tól 20-ig kikölcsönzött - Optima gyártmányú írógépen készült. Nem tartotta fenn a korábban adott szakvéleményének azt a részét, melyben azt állapította meg, hogy egyes példányok villanyírógépen készültek.
- 3./ Megállapítást nyert, hogy Haraszti Miklós az MVG. Vörös Csillag Gépgyárában 1970. november 1. napjától 1971. június 3-ig dolgozott. Munkaviszonya ideje alatt azonban csak két hónapot dolgozott le hiánytalanul, egyébként betegállományban, vagy fizetés nélküli szabadságon volt.

A pótnyomozás során nem sikerült tisztázni;

a "Darabbér" kéziratát miként szándékozták külföldre kivinni és hogy hány példányban terjesztették a felderítetteken túl.

- a./ Haraszti Miklós újabb kihallgatásakor kijelentette, hogy szerinte minden tisztázódott a bírósági eljárásban, a rendőrségnek nem lett volna szabad eljárást indítania, ezért mindenféle kérdésre megtagadta a választ.
- b./ Vallomásának hiányában viszont nem lehetett a nyomozást arra kiterjeszteni, hogy a felderítettekén kívül kik kaptak még a kéziratpéldányokból, illetve hogy valójában hány példány is készült.
- c./ Ugyanezen okból azt sem lehetett tisztázni, hogy a "Darabbér"-t hogyan szándékolták külföldre juttatni. Dr. Várady Tibor jugoszláv állampolgár - akitől a vámellenőrzés során egy példányt lefoglaltak - nem tartózkodik Magyarországon, így kihallgatni őt sem lehetett.
- d./ Végül nem sikerült pontosan azt sem kideríteni, hogy azok közül akik a "Darabbér"-t olvasták, kik kapták meg a kéziratot 1973. március 12-e, vagyis a kiadói elutasítás előtt és az elutasítás után. Az a tárgyalási adatokból azonban kétségtelenül megállapítható, hogy az elutasítás után jutottak a kézírathoz: Bacsó Péter filmrendező, Mészöly Miklós író, Nyerges András író, dr. Várady Tibor és Imre Katalin szerkesztő.

A pótnyomozás adatai tehát a bűnösség kérdését érdemben is érintő új bizonyítékokat nem tartalmaznak. A bizonyítékok pontosabbá tétele, a bizonyítékok körének kiszélesítésére irányuló törekvések isős rban azért maradtak eredménytelenek, mivel Haraszti Miklós érdemben nem volt hajlandó a nyomozó hatóság előtt nyilatkozni.

- 7 -

A pótnyomozás részbeni eredménytelensége azonban nem változtat a Legfőbb Ügyészség azon véleményén, hogy a Haraszti Miklós ellen emelt vád az eredeti nyomozás adatai alapján is bizonyított.

Budapest, 1973. november hó 29.

Magyar Országos
Levéltár